

ACTIVITATEA DESPĂRȚĂMÎNTULUI BOCȘA AL ASTREI (1898—1918)

Printre instituțiile culturale care au desfășurat în mod sistematic o activitate pentru cultura poporului român din ținuturile ocupate de Imperiul habsburgic, un rol important l-a avut Asociația Astra (Asociația transilvană pentru literatura română și cultura poporului român).

Înființată în anul 1861 la Sibiu, Astra își propunea — așa cum se arată în statute — că „Scopul Asociațiunii e înaintarea literaturii române și cultura poporului român în deosebitele ramuri prin studiu, elaborarea și edarea de opuri, prin premii și stipendii pentru diferitele specialități de știință și arte și alte asemenea”¹.

Deși încă de la înființare Astra trezește ecou în inimile tuturor românilor din cadrul Imperiului habsburgic, activitate organizată va desfășura, în primele trei decenii, doar pe teritoriul Ardealului istoric. Prin adunarea generală de la Lugoj din august 1896, Astra își inaugurează extinderea activității organizate și asupra Banatului, Crișanei și Maramureșului². În 1897 asociația își modifică statutele³, iar în anul 1898 iau ființă și în Banat primele despărțăminte ale Astrei la Lugoj, Bocșa, Sînnicolaul Mare, Oravița și Timișoara.

Adunarea de constituire a despărțămîntului Bocșa al Astrei a avut loc la 11 septembrie 1898 în Bocșa Montană. Delegatul Comitetului Central al Asociațiunii, Ioan Budișianu, a deschis adunarea vorbind despre scopurile culturale ale Astrei. Apoi s-a ales comitetul cercual al despărțămîntului format din I. Budișianu, director și Ioan Vulcan, Maxim Popovici, Ștefan Albu, Ioan Marcu, membri în Comitet⁴. În ședințele comitetului cercual din 15 octombrie și 10 decembrie 1898 a fost ales ca vicepreședinte al comitetului Maxim Popovici, casier Axente Mureșan, iar controlor-notar Petru Ieremia, stabilindu-se un program de acțiune prin care comunele din despăr-

¹ *Actele privitoare la urzirea și înființarea Asociațiunii Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român*, Sibiu, 1862, p. 25.

² Elena Borugă, *Prima adunare a „Astrei” în Banat*, în *Apulum*, XVI, 1978, p. 397—400.

³ *Transilvania*, Partea Oficială, XXVIII, 1897, nr. 7, p. 169. Importante probleme privind modificările introduse în Statutele Asociațiunii în anii 1895—1897 sînt expuse în lucrările cercetătorilor clujeni: E. Glodariu, *Schimbări survenite în organizarea „Astrei” (1895—1897)* în *CMO*, Oradea, 1972, p. 369—373; G. Cipăianu, *Astra și oficialitatea maghiară la începutul anului 1918*, în *Alliac*, XV, 1972, p. 360—363. În mare parte aceste modificări constau în schimbarea titlaturii (eliminarea cuvîntului „transilvană” și prevederi vizînd activitatea strict culturală a societății și posibilitatea controlului asupra acestei activități din partea autorităților.

⁴ *Transilvania*, Partea Oficială, XXIX, 1898, nr. 7—8, p. 194—195.

țămînt erau împărțite între membrii din comitet în așa fel ca fiecare să acționeze într-un anumit cerc pentru realizarea scopurilor Astei⁵.

Despărțămîntul Bocșa cuprindea cercurile administrative ale Bocșei și Reșitei din cadrul comitatului Caraș-Severin, afară de comunele Gerliște și Goruia care aparțineau despărțămîntului Oravița⁶.

Printre primele preocupări ale noului despărțămînt al Astei se înscrie activitatea de organizare a agenturilor comunale. Astfel, la 19 februarie 1899 delegatul comitetului cercual al despărțămîntului, învățătorul Ioan Marcu, ține o adunare populară în Bocșa Română, unde ia ființă prima agentură a despărțămîntului și, totodată, prima agentură a Astei în Banat. La această adunare, care „a fost bine cercetată atît de inteligență, cît și mai cu seamă de popor“, I. Marcu a prezentat o expunere privind istoricul asociației Astra și necesitatea sprijinirii „mărețului scop“⁷. Cu acest prilej s-au înscris în asociație 41 membri și a fost ales ca președinte al agenturii George Vuc. La 26 februarie 1899 I. Marcu a organizat o altă adunare în comuna Vasiova, cu prilejul căreia s-au înscris 19 membri și s-a hotărît să se ceară sprijinul comitetului cercual al despărțămîntului pentru înființarea unei „tovărășii de consum“⁸.

Paralel cu preocuparea pentru înființarea de agenturi, comitetul cercual al despărțămîntului Bocșa al Astei convoacă adunări populare în care sînt prezentate diferite prelegeri și conferințe, organizează biblioteci populare și distribuie cărți în rîndurile poporului. Toate acestea aveau drept scop ridicarea nivelului cultural al mării mase a țărănimii românești, pregătirea ei pentru practicarea unei agriculturi intensive.

La conferința ținută la Cîlnic la 5 martie 1899, I. Budițiașanu a vorbit despre pomicultură, Ștefan Albu a făcut o expunere despre legumicultură, iar P. Ieremia despre creșterea animalelor și îmbunătățirea raselor de vite. Cu acest prilej li s-au împărțit țăranilor 1735 fire de altoi pentru îmbunătățirea soiurilor de pomi fructiferi⁹. Aceleași disertații au fost ținute și în comuna Vasiova la 6 aprilie 1899. Conferința publică din comuna Rafna din 21 mai 1899 a avut succes deosebit, aici peste 300 de țărani au audiat prelegeri despre Astra și scopurile ei, despre economia rațională și despre valoarea fructelor, susținute de I. Marcu, I. Budițiașanu și Petru Ieremia. Cu acest prilej aici ia ființă o agentură și o bibliotecă populară. Comunicînd revistei „Transilvania“ despre această manifestare, Ion Budițiașanu arată că: „Tot mai mult ne convingem despre însemnătatea ce o au conferințele ambulante pentru generalizarea cunoștințelor folositoare la popor și atragerea lui pentru scopurile Astei. Conferințele noastre au devenit deja foarte dorite de popor. Ne vin din toate părțile invitații pentru ținerea lor și noi vom căuta să satisfacem acestei dorințe în interesul cauzei...“¹⁰

La adunarea cercurală din Bocșa Română din 17 septembrie 1899 s-au citit comunicările: „Despre albinărit“ de Coriolan Zuiac, „Despre cruțare și păstrare“ de Ștefan Albu, „Despre straturile calde și însemnătatea lor la

⁵ *Idem*, nr. 9—10, p. 204 și 213.

⁶ *Idem*, XXX, 1899, nr. 10, p. 147.

⁷ *Transilvania*, XXX, 1899, nr. 4—5, p. 186.

⁸ *Ibidem*.

⁹ *Idem*, Partea Oficială, p. 38.

¹⁰ *Transilvania*, 1899, nr. 6, p. 217—218.

grădinărit“ de Petru Ieremia, „Despre însemnătatea și folosul portului românesc din punctul de vedere al frumuseții, trăinicieii și al sănătății, precum și despre felurile mâncărilor românesce și influența lor binefăcătoare la dezvoltarea organismului“, de I. Budințianu. După disertații s-au acordat premii la 7 locuitori din Bocșa Română, în valoare de 8 galbeni, pentru activitatea lor pe teren economic. Printre noii membri ordinari care s-au înscris în asociație cu prilejul acestei adunări se afla și Iosif Velceanu¹¹.

Membrii comitetului cercual al despărțământului bocșan, constatînd că prelegerile populare prezintă un mijloc important de instruire a țărănimii, au „hotărît ca tot la două luni să țină cîte o ședință de comitet căreia să-i urmeze cîte o conferință publică“¹². La adunările cercuale, care se organizau de obicei anual și de fiecare dată în altă comună, se făceau întotdeauna și expuneri despre istoricul asociației Astra și despre scopul urmărit de aceasta, apelîndu-se la înscrierea de noi membri, deoarece toate fondurile societății proveneau din taxele acestora și din donații. La sfîrșitul anului 1899 despărțământul Bocșa al Astei număra 67 membri ordinari și 109 membri ajutători, avea trei agenturi, în Bocșa Română, Vasiova și Rafna și patru biblioteci populare în cele trei agenturi și în comuna Cîlnic. Bibliotecile populare dețineau în special lucrări pe teme economice (Publicațiile Reuniunii Române agricole din Sibiu, „Grădina de legume“ de I. F. Negruțiu, „Agrologia“ de George Maior și altele), provenite din donații, între care directorul despărțământului, I. Budințianu, a pus la dispoziție 73 volume¹³. I. Budințianu tipărește pe cheltuiala sa disertația lui P. Ieremia „Valoarea poamelor“ în 200 exemplare, dispunînd ca banii obținuți din vînzarea broșurilor să fie împărțiți ca donație în despărțământ¹⁴.

Prezentarea de prelegeri populare pe teme de economie agrară, industrie și comerț constituie o preocupare permanentă a comitetului cercual al despărțământului bocșan și în anii următori. Astfel în anii 1900—1913 în despărțământ s-au citit aproximativ 63 de disertații și conferințe axate în special pe teme de pomicultură, creșterea păsărilor și a animalelor; dar nu sînt neglijate nici alte teme care se refereau la educația morală sau culturală a țărănimii. Enumerăm cîteva din prelegerile mai deosebite prezentate în acești ani: „Despre îmbrățișarea invențiilor noi folositoare la economie“ de Ștefan Albu¹⁵, „Despre creșterea copiilor și rolul familiei împreună cu școala“ de Iosif Velceanu¹⁶, „Să ne ferim de procese“ de George Cătană¹⁷, „Importanța Reuniunilor de cîntări la români“¹⁸, „Urmările alcoolului“ și „Combaterea luxului“¹⁹, „Despre conservarea portului românesc“, „Despre ținerea la legea, limba și moșia strămoșească“ și „Despre cultivarea limbei

¹¹ *Transilvania*, Partea Oficială, 1899, nr. 9, p. 142. (Iosif Velceanu — 1874—1937 —, compozitor, dirijor și publicist; în acel timp era dirijor al Reuniunii române de muzică și cîntări din Bocșa Montană și al Reuniunii române de muzică și cîntări din Reșița).

¹² *Idem*, XXXI, 1900, nr. 4, p. 46.

¹³ *Idem*, p. 47.

¹⁴ *Idem*, nr. 2—3, p. 35.

¹⁵ *Idem*, nr. 9, p. 178.

¹⁶ *Drapelul*, Lugoj, I, 1901, nr. 50.

¹⁷ *Transilvania*, *Analele Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român*, 1903, nr. 5, p. 156.

¹⁸ *Transilvania*, Partea Oficială, XL, 1909, nr. 4, p. 272.

¹⁹ *Transilvania*, XLI, 1910, nr. 4, p. 239.

române²⁰, toate susținute de Ioan Marcu. Demn de amintit este și ciclul de conferințe „Din istoria Românilor“, susținut la Bocșa Montană de scriitorul Mihail Gașpar în anul 1912²¹.

Activitatea despărțămîntului bocșan al Astei a cunoscut perioade de avînt și dezvoltare intensă în special între anii 1898—1901, cînd în fruntea sa era Ioan Budințianu²² și între 1907—1914 cînd director al acestui despărțămînt a fost Ioan Marcu. Între anii 1901—1902 și 1902—1907 directori ai despărțămîntului erau David Terfăloagă și Aurel Oprea. În comitetul cercual, care se alegea din 3 în 3 ani la adunările cercuale, au mai fost promovați Petru Mladin, Avram Neda, Nicolau Vulpe, Simion Jivoinovici, Coriolan Zuiac, Constantin Bălean, Cornel Petriciu, Alexandru Popovici și alții²³.

Comitetul cercual al despărțămîntului bocșan a căutat, în limita posibilităților modeste de care dispunea, să înființeze biblioteci populare, să le doteze cu cărți folositoare poporului și să ajute și la dotarea cu cărți a bibliotecilor școlare. Cărțile proveneau în cea mai mare parte din donațiile Comitetului Central al Asociațiunii de la Sibiu, care trimitea publicațiile sale la despărțăminte atît pentru dotarea bibliotecilor, cît și pentru a fi împărțite la popor, operațiuni care se efectuau în adunările cercuale. Astfel la adunarea cercuală din Fizeș de la 24 aprilie 1900 s-au donat cărți pe teme economice pentru biblioteca școlară din localitate²⁴; la cea din 2 august 1900 de la Valeapai, Comitetul cercual a pus la dispoziție lui Ioan Popovici mai multe lucrări pentru înființarea unei biblioteci populare și a donat 23 lucrări pentru biblioteca școlară, iar în ședința comitetului cercual din 24 noiembrie 1900 s-a votat o „mulțumită protocolară“ pentru învățătorul Nicolae Popovici din Barbos „pentru zelul și însuflețirea, ce a dovedit față de cultura poporului prin aranjarea de model a școalei cu toate recuzitele și mobilierul recerut“ și pentru bogata bibliotecă școlară cu 307 opuri și o colecție de circa 50 ziare și reviste românești²⁵. Și la adunarea cercuală din Reșița din 30 iunie 1901 sînt donate opere cu conținut economic pentru bibliotecile școlare din Reșița Română și Cîlnic²⁶. La ședința comitetului cercual din 28 iulie 1902 s-a votat un ajutor pentru școala română din Iersig pentru procurarea de rechizite școlare, iar la adunarea cercuală din Jidovin din 10 august 1902 s-au distribuit cărți folositoare la țărani²⁷.

Pentru dotarea bibliotecilor populare se recurge și la alte mijloace. Astfel, la 10 iulie 1910 la Bocșa Montană se organizează o petrecere de vară

²⁰ *Idem*, XLIV, 1913, nr. 4—5, p. 252.

²¹ *Ibidem*, p. 278.

²² Ioan Budințianu (1846—1910), avocat, asesor consistorial, deputat în congresul național bisericesc, a luat parte activă la toate treburile publice românești (*Drapelul*, X, 1910, nr. 15, p. 1).

²³ *Transilvania*, Partea Oficială, XXXII, 1901, nr. 6—7, p. 156; nr. 10, p. 203—204; *Drapelul*, X, 1910, nr. 102, p. 2.

²⁴ *Transilvania*, XXXII, 1901, nr. 2, p. 68.

²⁵ *Ibidem* și *Transilvania*, Partea Oficială, XXXI, 1900, nr. 9, p. 179.

²⁶ *Transilvania*, Partea Oficială, XXXII, 1901, nr. 6—7, p. 156.

²⁷ *Transilvania*, *Analele* . . . 1902, nr. 5, p. 173.

în favoarea bibliotecii populare a agenturii din localitate, la care numai din donații se încasează suma de 20,60 coroane²⁸.

Din raportul de activitate al despărțământului bocșan al Astei pe anul 1911 reiese că aici existau cinci biblioteci: în Bocșa Montană era biblioteca despărțământului, care avea 120 volume și 40 cititori și biblioteca agenturii cu 580 volume și 120 cititori; în Bocșa Română, biblioteca deținea 60 volume și avea 30 cititori; în Fizeș biblioteca poporală era dotată cu 70 volume și avea 50 de cititori; iar biblioteca din Vasiova deținea 482 volume care erau citite de 40 de cititori. Pe lângă aceste biblioteci, în despărțământul Bocșa mai existau biblioteci școlare în localitățile Barbosul, Bocșa Montană, Bocșa Română, Cîlnic, Doman, Ezeriș, Fizeș, Reșița Montană, Reșița Română, Valeadeni și Vasiova, iar între țărani s-au împărțit gratuit în acest an 67 de broșuri²⁹.

Progresele înregistrate în înființarea și dotarea bibliotecilor populare erau destul de modeste, dar, avînd în vedere că totul se realiza din donații, trebuie să subliniem însemnătatea deosebită a acestor realizări ale unor oameni inimoși, dornici de a contribui la ridicarea culturală a poporului, a neamului lor aflat sub exploatare străină. Românii transilvăneni și bănățeni s-au înrolat sub stindardul Astei conștienți că eforturile lor se făceau pentru un scop major care, deși nu putea fi făcut public, era gîndit și dorit de ei. Revista „Transilvania” sugerează perspectiva scuturării jugului străin și realizarea unității politice a tuturor românilor, arătînd că atunci cînd se va reuși luminarea poporului prin cultură „apoi vom începe a fi tari, în locul pe care stăm și ne vom putea apuca cu nădejdea deplină și de rezolvirea altor probleme de la care atîrnă viitorul și fericirea poporului nostru”³⁰.

O altă preocupare a comitetului cercual al despărțământului Bocșa al Astei a fost aceea de a înființa agenturi în diferite comune. Deși încă din anul 1899 s-au înființat agenturi ale asociației în comunele Bocșa Română, Rafna și Vasiova, acestea nu au desfășurat activitate. Din anul 1908 Comitetul cercual reîncepe activitatea de înființare a agenturilor. Astfel la adunarea cercuală din Bocșa Montană din 27 decembrie 1908 se înființează aici o agentură și o bibliotecă poporală pentru care s-au primit de la Sibiu cîte trei exemplare din toate publicațiile populare ale Asociațiunii³¹.

La adunarea cercuală din Bocșa Română de la 20 decembrie 1909 și aici ia ființă o agentură și se primesc publicații de la Sibiu pentru bibliotecă și pentru a fi împărțite țăranilor³². Înființarea agenturii Vasiova are loc la adunarea cercuală din 25 septembrie 1910, cu care prilej I. Marcu, directorul despărțământului bocșan, ține un discurs despre scopul Asociațiunii, „relevînd și multele binefaceri ce le revarsă această nobilă instituție asupra poporului român” . . . și „. . . îndemnînd auditoriul de a ținea cu îndărătnicie la limba și legea strămoșească . . .”³³ După încheierea lucrărilor

²⁸ *Drapelul*, X, 1910, nr. 72, p. 3 (Pentru a avea o idee asupra valorii acestei sume amintim că atunci pe piața Lugojului se vindea 100 kg de făină de cea mai bună calitate cu 34,60 cor. și 100 kg cartofi cu 8 cor., iar o broșură din colecția „Biblioteca poporală a Asociațiunii” costa 0,20 cor.)

²⁹ *Transilvania*, XLIII, 1912, nr. 5, p. 376 și 391.

³⁰ *Idem*, XXX, 1899, nr. 9, p. 287.

³¹ *Transilvania*, Partea Oficială, XL, 1909, nr. 1, p. 52.

³² *Transilvania*, XLI, 1910, nr. 1—2, p. 56 și 52.

³³ *Drapelul*, X, 1910, nr. 102, p. 2.

adunării cercuale, corul din Vasiova a organizat o petrecere din venitul căreia să se înființeze o bibliotecă populară. Cu acest prilej s-au adunat 250 cor., din care de 200 cor. s-au procurat cărți, iar 50 cor. au rămas în fondul corului³⁴. În raportul de activitate a despărțământului pe anul 1911 este menționată o agentură și în comuna Fizeș³⁵. De la această dată nu s-a mai înființat nici o agentură, în rapoartele de activitate ale despărțământului bocșan din anii 1912—1914 figurînd numai aceste 4 agenturi.

Numărul membrilor Asociațiunii din cadrul despărțământului bocșan a oscilat de la an la an. În general, pentru cele 35 comune ale despărțământului și în comparație cu alte despărțăminte ale Astrei, aici asociația era destul de modest reprezentată. Între anii 1898—1910, s-au încasat ca taxă de membri 3400 cor.³⁶ Dar pe lângă taxe, bocșenii au contribuit la sprijinirea Astrei și prin mici donații, prin organizarea de petreceri și reprezentări artistice și participarea la înzestrarea Muzeului etnografic și istoric al Asociațiunii de la Sibiu. Reprezentațiile artistice, pe lângă beneficiile materiale pe care le aduceau, făceau un enorm serviciu activității de răspîndire a culturii și literaturii naționale. Corurile și reuniunile de muzică de aici își dădeau concursul lor la organizarea unor concerte, reprezentări teatrale și literare cu prilejul adunărilor generale ale despărțământului. Astfel lucrările adunării generale a despărțământului Bocșa de la Reșița din 30 iunie 1901 au fost deschise și încheiate cu reprezentări corale susținute de corul din localitate dirijat de Iosif Velceanu. Dintre piesele corale prezentate, un ecou deosebit a avut cîntecul „Înainte Române”³⁷.

Pe teritoriul despărțământului bocșan al Astrei își mai desfășurau activitatea o serie de societăți culturale cu care Asociațiunea a colaborat. Acestea erau: Reuniunea română de cîntări și muzică din Bocșa Montană înființată în 1873, Corul vocal gr. cat. din Bocșa Montană înființat în 1853, Corul vocal din Bocșa Română înființat în 1863, Corul bisericii gr. ort. din Jidovin înființat în 1897, Reuniunea română de cîntări și muzică din Reșița Montană înființată în 1872, Reuniunea română de cîntări și muzică din Reșița Română înființată în 1900, Reuniunea română de cînt din Ocna de Fier înființată în 1901, Reuniunea română de cînt din Fizeș înființată în 1890, Reuniunea română de cînt din Vasiova înființată în 1906, corurile vocale gr. ort. și gr. cat. din Ramna, Casina română din Bocșa Română înființată în 1910, Casina română din Reșița Montană înființată în 1900, Despărțământul Bocșa al Reuniunii învățătorilor români de la școalele confessionale gr. ort. din diecesa Caransebeșului, înființat în 1898³⁸. Pe lângă acestea trebuie amintite și institutele de credit și economii „Bocșana”, „Tîrnovana” și „Bîrzava”, care au acordat ajutoare bănești Asociațiunii, precum și tovarășiile din Ramna — pentru exportul de prune — și Cîlnic — pentru valorificarea laptelui — înființate cu concursul Astrei³⁹.

³⁴ *Foaia Ilustrată*, Supliment ilustrat la „Foaia Poporului Român”, Budapesta, 19 noiembrie n. 1911.

³⁵ *Transilvania*, XLIII, 1912, nr. 5, p. 391.

³⁶ *Idem*, XLII, 1911, nr. 4, p. 558.

³⁷ *Drapelul*, I, 1901, nr. 50, p. 1—2.

³⁸ *Transilvania*, XLIII, 1912, nr. 5, p. 392.

³⁹ *Idem*, XLIV, 1913, nr. 4—5, p. 299 și XLII, 1911, nr. 4, p. 558.

Bocșenii au sprijinit marile întreprinderi ale Astrei, în special la înființarea și dotarea Muzeului etnografic și istoric de la Sibiu, prin donații în bani, vânzarea biletelor de loterie, răscumpărări ale felicitărilor de Anul Nou, trimiterea de obiecte și documente⁴⁰. Pentru contribuția adusă la înzestrarea muzeului, comitetul central al Astrei a acordat diplome de recunoștință lui Andrițoiu Sofronie din Bocșa Montană, inginerului Blăjan Augustin din Reșița, Reuniunii române de cântări și muzică din Reșița Montană și băncii „Bocșana”⁴¹, a înmînat diploma de onoare cu medalie de aur Reuniunii române de cântări și muzică din Reșița Montană și din Bocșa, medalie de aur cu diplomă specială lui Iosif Velceanu și Ioachim Perian și medalie de argint cu diplomă specială băncii „Bocșana”⁴².

În anul 1908 se fac propuneri pentru înființarea unui nou despărțămînt cu centrul la Reșița, dar fără a fi realizate, ceea ce face ca încercările în acest sens să se reia în anul 1913⁴³. Izbucnirea războiului va afecta și activitatea Astrei, aceasta desfășurîndu-se de-acum încolo în mod sporadic.

Activitatea desfășurată de despărțămîntul Bocșa al Astrei se remarcă prin organizarea de prelegeri și conferințe, înființarea de agenturi și biblioteci populare, de reuniuni și însoțiri agricole, prin acțiuni de sprijinire a învățămîntului în limba română și pentru răspîndirea culturii și literaturii naționale. Toate aceste acțiuni se încadrează în vasta activitate întreprinsă de asociația Astra pentru ridicarea nivelului cultural al poporului român din cadrul monarhiei austro-ungare, fapt ce dovedește caracterul progresist al acestei societăți care pînă în preajma unirii reușește să cîștige pe toți românii din monarhia austro-ungară pentru o viață unitară pe plan cultural.

ELENA BORUGA

AKTIVITÄT DER BOCȘAER ZWEIGSTELLE DER „ASTRA“ GESELLSCHAFT (1898—1918)

(Zusammenfassung)

Die „Astra“ Gesellschaft (Transsilvanische Vereinigung zur Förderung der rumänischen Literatur und der Kultur des rumänischen Volkes) wurde in Sibiu, 1861 gegründet, und beschränkte anfangs ihre Tätigkeit auf ein engeres Gebiet.

Seit 1898 wurden auch in Banat Zweigstellen errichtet. Die Arbeit zeigt Abschnitte aus der Tätigkeit der Bocșaer Zweigstelle. Diese breitete sich auf dem Gebiet der Verwaltungskreise Bocșa und Reșița aus, in Rahmen des Caraș-Severiner Komitates, und umfasste 36 Gemeinden. Das Ergebnis der Tätigkeit dieser Zweigstelle war: die Grün-

⁴⁰ *Transilvania*, XXXII, 1901, nr. 2, p. 68; XXXVI, 1905, nr. 2, p. 119; XXXVII, 1906, nr. 2, p. 55 și *Transilvania, Analele...*, 1905, nr. 6, p. 257—296.

⁴¹ *Transilvania, Analele...* 1906, nr. 1, p. 34—40.

⁴² *Idem*, 1907, nr. 2, p. 54—59.

⁴³ *Idem*, 1908, nr. 2, p. 69 și *Transilvania*, XLIV, 1913, nr. 6, p. 430.

ding von Volksagenturen und -Bibliotheken, die Unterstützung des Unterrichts in rumänischer Sprache, die Verbreitung von Veröffentlichungen und Büchern mit lehrreichem Inhalt für die Bauern, Veranstaltungen von Vorlesungen und kulturell-künstlerischen Kundgebungen.

Die Astra Gesellschaft leistete ihren Beitrag zur Schaffung der kulturellen Einheit des rumänischen Volkes, und kämpfte damit auch für die Verwirklichung der politischen Einheit aller Rumänen, in einer Zeit, als weite rumänische Gebiete unter Fremdbesatzung waren.